

У НАС

ЧИТИРИ деца пострадаха тежко при катастрофа в община Каолиново. Колата била управлявана от 16-годишен младеж. Няма опасност за живота на четирите деца. Причина за катастрофата е движението с несъобразена скорост, вследствие на което лекият автомобил „Фолксваген Джета“ излиза в дясно от пътно платно, блъска се в крайпътното дърво и се преобръща в гориста местност.

ЗЕМЕТРЕСЕНИЕ с магнитуд 5 по скалата на Рихтер е регистрирано в 13.16 ч с епицентър на около 320 км в южна посока от София извън територията на страната. То е усетено на територията на област Кърджали. Няма данни за жертви и нанесени материални щети.

НАРУШЕНИЯ на противопожарните правила в 2035 високи сгради в страната е установила проверка на Национална служба „Пожарна безопасност и защита на населението“. Най-малко нарушения проверките са констатирани в новите сгради у нас. В 897 от случаите е констатирано складиране на запални материали в обществени сгради. Не са спазени изискванията за успешна евакуация в 3527 сгради.

БЪЛГАРИН е задържан при операция на испанската полиция, при която е била развита мрежа за трафик на жени. При акцията, проведена в провинция Алмерия, са арестувани общо 60 души.

НА 120 ЛЕВА ще бъде увеличена еднократната социална помощ за първолази от следващата учебна година, съобщил министър Емил Масларова, която ще бъде увеличена на двудневно посещение в региона. Средствата няма да бъдат давани на ръка на родителите, а във вид на учебници, дрехи и обувки за малчуганите. За изработването на дрехите отново ще бъдат сключени договори с предприятия за хора с увреждания.

ЗНАЕТЕ ЛИ НЕПРИЯТЕЛИТЕ ПО ЗИМНАТА МАСЛОДАЙНА РАПИЦА И ПОЗНАВАТЕ ЛИ РАПИЧНАТА СЪБЪЛЕНА БЪЛХА

Поради големия икономически интерес към маслодайната зимна рапица, за последните години се увеличават. Известно е, че с внедряването на ново културно растение и увеличаване на площите ще се увеличи неговите вредители и най-вече - вредните насекоми. Тази закономерност сега се наблюдава при отглеждането на зимната маслодайна рапица в нашата страна. С нейното включване като алтернативна култура с голямо икономическо и екологично значение в структурата на отглежданите в страната културни растения, в първите години на 21 век обрънахме внимание на земеделските стопани, че вредните насекоми са многобройни и че в петдесетте години на миналия век - поради тяхната вредна дейност и често компрометиране на добивите, зимната рапица престана да се отглежда.

Както рапицата, така и рапицата са восприимчиви на голям брой вредни насекоми, които често се появяват в каламитет. За това допринасят изобилието в нашите традиционни полски агроценози на кръстоцветни плевели - най-вече на полски синап, дива ряпа, овчарска торбичка, горчица и др., които поддържат ежегодно тяхната висока численост. За това допринасят и благоприятните за тяхното развитие и размножаване метеорологични условия.

Със засилване интереса към зимната, а в последни години и към пролетната рапица и горчицата, и увеличаване на площите в цялата страна не закъсняха и проблемите с опазването им от неприятелите, както и за каламитетна поява и компрометиране на цели посеви, независимо от това, че сега растителната защита разполага с високоэффективни растителнозащитни методи и средства за контролиране на тяхната численост, но за съжаление малко познати и прилагани от земеделските стопани.

С отглеждането на зимната маслодайна рапица на по-големи площи земеделските стопани в Северна България бяха изненадани от каламитетна поява на рапицения бръмбар

(*Entomoscelis adonidis* Pall.), а в Южна България - от рапицата листна оса (*Athalia colibri* Christ.), заедно с няколко вида кръстоцветни бълхи, които се изхранват с листата на диви и културни кръстоцветни растения, в т.ч. обикновената вълнистоцветна бълха (*Phyllotreta undulata* Kutsch.), кръстоцветна зелева бълха (*Phyllotreta cruciferae* Goeze), черната зелева бълха (*Phyllotreta atra* F.) и др. През следващата година изненадано дойдоха от рапицения цвятотяд (*Meligethes aeneus* F.) в периода на бутонизацията и цъфтеж, които заедно с цвятотядите мъхнат бръмбар (*Epicomis hirta* Poda) и миризливи бръмбар (*Oxythreua funesta* Poda) се превърна в основен екологичен проблем, тъй като химичният контрол се налага да се провежда по време на протичане на бутонизацията и цъфтеж.

Не закъсня и масовото нападение от листни въшки и поспециално от зелевата листна въшка (*Brevicoryne brassicae* L.) в края

та маслодайна рапица бе нападната почти в цялата страна в голям процент от рапицните събълени бълхи (*Psylliodes chrysocephala* L. и *Psylliodes thlaspis* Foudr.). В някои посеви с рапица в района на гр. Карнобат бълхите са се появили в каламитет, за което са благодарствал основно няколко фактора - благоприятни температурни условия през есента, зимата и ранната пролет, както и неприлагането на необходимия профилактичен контрол при сеитбата на рапицата и не на последно място - силното нападната кръстоцветна плевелна растителност от бълхите.

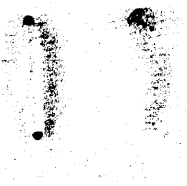
Какво трябва да знаят агрономите и фермерите за рапицната събълена бълха (*Psylliodes chrysocephala* L.) като основен неприятел, за да не се стигне до изненади от каламитетна поява и до унищожаване на растенията и значително намаляване на добивите от семе?

Рапицната събълена бълха е бръмбарче от сем. Листогризещи (*Chrysomelidae*), подсемейство бълхи (Halticinae), род *Psylliodes*. Бълхата е с дължина от 3 до 5 mm, с мощни задни крака, които ѝ позволяват да прави големи подскоци. Тялото е продълговато, елипсовидно, с метален тъмносив до черен, понякога светлокрасен цвят. Главата и гърдите са фино точкувани. Елитрите са също точкувани в надлъжни бразди, между които има редове с по-дебри точки. Характерен вид признак са 10-членните антени, както и червената окраска на предната част на главата и краката. Яйцето е бледожълтеникаво, продълговато-овално. Ларвата е със мръснобяло тяло, осеано с малки редки четинки, с 3 чифта гърдни крака, на дължина до 7-8 mm, с добре изразена кафеникава глава и надимено анално

членче. Какавидата е жълтеникава, на дължина 6 mm, положена в землиста камера.

Възрастните бълхи имагинират от почвата през месеците юни-юли, като в продължение на 1-2 седмици усилено се хранят с листата и шушулките на рапицата, без да причиняват съществена вреда. След това бълхите се заравят в почвата, където прекарват до средата на август-септември в лятна диапауза. След реактивацията отначало бълхите се хранят с кръстоцветната плевелна растителност, като предпочитат синапа. По-късно те се концентрират по токущо поникналите рапицни растения, като в продължение на 2-3 седмици усилено се хранят с каламитоните и младите първи листа, за да узреят полове. Тези нагизвания също не причиняват съществена вреда. Узрели полове бълхите копулират и започват да отлагат яйцата си на групички от 2-3, рядко поединично, в почвата - на дълбочина понякога до 10 cm, около засетите рапицни семена, около коренчетата и по кореновите власинки на кръстоцветните растения. Яйцеснасянето продължава, докато температурите наблизат 0о С, минимално до 24 до 72%. Масовата поява на ларвите през есента и пролетта потвърждава, че поради топлата есен и зима излюпането и преживяемостта на ларвите е била повече от 72%. На това се дължи масовото нападение на рапицните растения и силни повреди по листата, листните дръжки и изоставяне растежа им. В такива години употребата на химичен контрол е оправдана. Като праг на вредност е прието установяването на 3 до 5 ларви средно на едно растение.

От проведените опити за химичен контрол в някои европейски страни най-голяма ефикасност е постигната чрез предпосевно третиране на семената с подходящ почвен инсектицид (Хинок), който съдържа имидаклоприд и бета-цифлутрин. Новоизлюпените ларви са много чувствителни на тези активни вещества и загиват преди да се възврат в съблото и дръжките на листата. Установено е, че третирането на семената с този препарат редуцира повредите от ларвите и бълхите с 58 % и намалява заразяването с листни въшки с 90 %. Трети-

Рапицната събълена бълха презимува в стадите имаго, яйце и ларви от различни възрасти в почвата около нападнатите растения. През пролетта ларвите продължават да се хранят с вътрешността на листната дръжка и главния нерв, като причиняват закръняване и жълтене на листата и изоставяне в развитието на растението. Достигнала 7 mm дължина, ларвата завършва развитието си и напуска нападнатото растение през кръгъл отвор и какавидата в почвата в землиста камера.

Установено е, че ниските температури през зимата влияят отрицателно върху излюпането на яйцата. При нормална зима от отложените яйца от обикновено се излюпват от 24 до 72%. Масовата поява на ларвите през есента и пролетта потвърждава, че поради топлата есен и зима излюпането и преживяемостта на ларвите е била повече от 72%. На това се дължи масовото нападение на рапицните растения и силни повреди по листата, листните дръжки и изоставяне растежа им. В такива години употребата на химичен контрол е оправдана. Като праг на вредност е прието установяването на 3 до 5 ларви средно на едно растение.

От проведените опити за химичен контрол в някои европейски страни най-голяма ефикасност е постигната чрез предпосевно третиране на семената с подходящ почвен инсектицид (Хинок), който съдържа имидаклоприд и бета-цифлутрин. Новоизлюпените ларви са много чувствителни на тези активни вещества и загиват преди да се възврат в съблото и дръжките на листата. Установено е, че третирането на семената с този препарат редуцира повредите от ларвите и бълхите с 58 % и намалява заразяването с листни въшки с 90 %. Трети-

рането на семената с карбосулфан редуцира повредите с 65%, а с метиокарб само с 11%. В някои опити с предпосевно третиране на семената с почвен инсектицид е проведено и вегетационно пръскане по време на яйцетоплагането с подходящ пиретроид, при което е постигнато намаляване на ларвите с 78%. За подобен резултат говорят и резултатите от третиране на семената миналата година с карбаматен инсектицид в един от рапицните посеви в района на Карнобат, където е постигнато максимално опазване на растенията.

В някои страни е прието, че 70 % нагизвани листни дръжки са еквивалент на 5 ларви на едно съблото и се приема за икономически праг на вредност. При тази степен на нападение се очаква да се предотврати загуба в добива от 35 kg/dka. Подходящ период за химичен контрол - с оглед редуциране популационната численост на бълхите през есента, е периодът на имагиниране, който протича през месеците юни-юли. За това третиране на рапицните посеви подходящи са тези, които щадат пчелите - като пиретроидите Вазтак 10 ЕК, Децис 2,5 ЕК, Бискай 240 ОД и др., в разрешените дози. С тези инсектициди в този период успешно ще се контролира числеността на цветоядците, в т.ч. на рапицния цветояд, мъхнатия и миризливи бръмбар, на растителните кръстоцветни дървеници, на скритохотниците, на гъсениците на белите пеперуди, както и на зелевата листна въшка.

Решението за химичен контрол трябва да се вземе на основата на прецизни наблюдения, като се спазват стриктно всички указания за безопасна работа с пестициди, както и за опазване на околната среда.

Проф. г-р Христо КОНТЕВ
Димитър ДИМИТРОВ
докторант към ДЗИ

на изцъфтяването на рапицата. Наред с всички упоменати насекоми, които се появяват често в каламитет, по рапицата вредят още гъсениците на ливадната пеперуда (*Loxostege sticticalis* L.), гъсениците от семейството на белите пеперуди (*Pieridae*), гъсеници от семейството на нощенките (*Noctuidae*), ларвите на миниращи мухи от сем. *Agromyzidae*, ларвите на скритохотниците от сем. *Scythorhynchus* и най-вече - видовете репен съблен скри-тохотник (*S. pari* Gyll), шушулковия хоботник (*C. assimilis* Payk.), зелева съблен скри-тохотник (*S. quadridens* Panz) и други, които изискват провеждането на химичен контрол.

През есента на миналата година зимната

ПО СВЕТА

РУМЪНСКИЯТ парламенти реши да отстранят от поста президента на страната Траян Бъеску, съобщиха световни агенции. Бъеску беше обвинен, че е нарушил конституцията на страната. Общо 322 депутати са гласували в подкрепа на отстраняването, 108 са били против, а 10 са се въздържали. Това отваря възможността за провеждане на референдум в срок от 30 дни, който да доведе до импичмънт на президента.

ДЕПУТАТИ от всички най-големи и влиятелни политически групи в Европейския парламент поискаха незабавно и безусловно освобождаване на заплашените от смърт български медицински сестри в Либия. Това стана на пресконференция в Европейския парламент в Брюксел, организирана от Групата на демократите и либералите в парламента и от бившия председател на Европейския парламент и лидер на международната организация „Европейско движение“ Пат Кокс.

СИГНАЛ поставена бомба днес доведе до затварянето на една от главните шосейни артерии в Норвегия и до хаос по пътищата в южната част на страната. По автомагистрала Е-18, свързваща столицата Осло с южния град Ставангер, беше спряно движението в двете посоки, след като се получи анонимен сигнал, че е поставено взривно устройство в автобус, превозващ около 50 души, повече от които са ученици в гимназиялния курс.

13 ДУШИ загинаха, а 25 бяха ранени при експлозия на кола бомба в южната част на иракската столица. При второ нападение най-малко трима души, след които една жена, са убити, а едно дете - ранено, при минометен обстрел в западен Багдад.

МОСЮЛАНСКИ бойци обезглавиха шестима отвлечени работници на южния филипински остров Холо. Войници открили обезглавените тела близо до град Паранг, откъдето работниците били отвлечени в понеделник от филипинската бунтовническа ислямистка групировка „Абу Саяф“.